

Лариса Каширкіна,
викладачка предмета «Зарубіжна література»
ДНЗ «Житомирське вище професійне технологічне училище»

МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ (з досвіду роботи)

Висвітлено актуальність проблеми мотивації навчальної діяльності здобувачів освіти на уроках зарубіжної літератури в умовах дистанційного навчання. Акцентовано увагу на з'ясуванні проблеми мотивації у педагогіці та психології в працях вітчизняних і зарубіжних вчених. З'ясовані особливості проведення уроків зарубіжної літератури під час дистанційного навчання з використанням засобів інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), які сприяють засвоєнню програмного матеріалу.

Ключові слова: мотивація діяльності, дистанційне навчання, ситуація успіху, освітня платформа, цифрові інструменти, інтернет-джерела.

Larisa Kashirkina, teacher-methodologist at Zhytomyr Higher Vocational Technological School, Zhytomyr.

The relevance of the problem of motivation of educational activities of education seekers in the lessons of foreign literature in the conditions of distance learning is highlighted. Attention is focused on clarifying the problem of motivation in pedagogy and psychology in the works of domestic and foreign scientists. The peculiarities of conducting lessons of foreign literature during distance learning with the use of information and communication technologies which contribute to the assimilation of program material, are clarified.

Keywords: activity motivation, distance learning, success situation, educational platform, digital tools, Internet sources.

На сучасному етапі в Україні відбувається реформування системи професійної освіти, викликане динамічними якісними змінами у європейському та світовому освітньому просторі [5].

Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта повинна забезпечувати виконання низки завдань, серед них: економічний успіх країни, сталий розвиток суспільства та європейська інтеграція. Основна увага у закладах професійної (професійно-технічної) освіти приділяється підвищенню навчальної мотивації для розвитку особистості здобувача освіти, його комунікативній підготовленості, професійній компетентності, здатності здобувати і розвивати знання, мислити й працювати по-новому [3].

Актуальність проблеми підвищення навчальної мотивації обумовлена оновленням змісту навчання, постановкою завдань щодо формування у здобувачів освіти вмінь самостійного набуття знань, життєвих компетенцій, активної життєвої позиції.

Вивченням проблем мотивації у педагогіці й психології займалися багато вітчизняних і зарубіжних учених: Є. Ільїн, С. Рубінштейн, Л. Виготський, Л. Божович, К. Платонов, О. Леонтьєв, Е. Фромм, К. Хорні, А. Маслоу, С. Каверін, Б. Додонов, Р. Йеркс, Д. Зарайський, В. Мерлін та багато інших [4].

Маркова А., Матис Т., Орлов О. визначають мотивацію як ієрархію мотивів, які забезпечують цілеспрямованість діяльності особистості, джерелом якої є:

- зовнішня мотивація – заснована на заохоченнях, покараннях та інших видах стимуляції, які або спрямовують, або гальмують поведінку людини;
- внутрішня мотивація – діяльність організовується за власною ініціативою, не залежить від чужої; дана мотивація сприяє одержанню задоволення від роботи, викликає інтерес, радісне збудження, підвищує самоповагу особистості.

До головних факторів, які сприяють формуванню внутрішньої мотивації навчальної діяльності, відносять:

- позитивний емоційний настрій;
- вивчення мотиваційної сфери здобувачів освіти, її кореляція;
- ситуація успіху;
- наявність свободи вибору.

Особливу роль відіграє організація мотиваційної діяльності на уроках зарубіжної літератури. Література як мистецтво слова є одним із найбільших духовних скарбів людства, у якому народ виступає як творець, передаючи нащадкам свій цінний досвід, мудрість, мрії та сподівання, культуру й традиції.

Формування внутрішньої мотивації можна здійснювати:

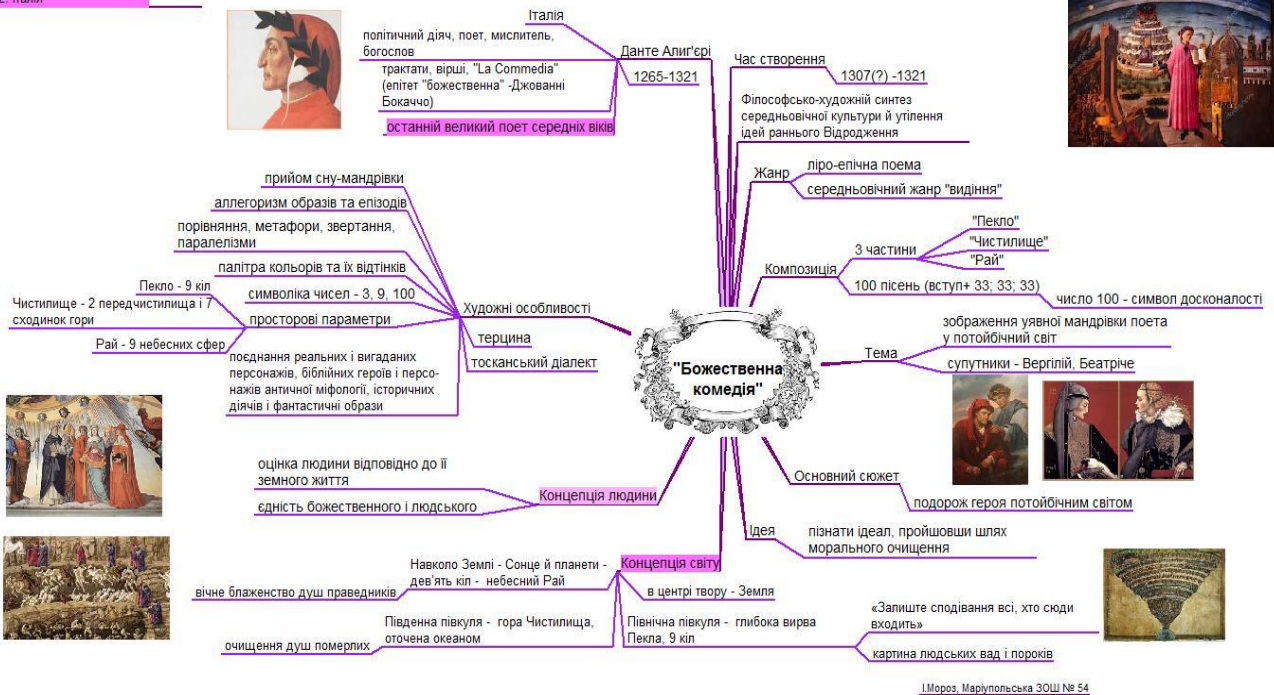
- на початку уроку (вступна мотивація) – етап викликання вихідної мотивації (наукова мотивація – зв'язок з майбутніми і попередніми знаннями; побутова мотивація – де в житті застосовується дане знання);
- посередині уроку (поточна мотивація) – етап підкріплення і посилення мотивації (усвідомлення і розуміння, якими способами здобувач освіти діє, вміє їх оцінювати, порівнювати, отримувати задоволення від процесу навчання);
- наприкінці уроку (заклучна мотивація) – етап завершення роботи (мотивації перспективи, кінцевого результату, засвоєння знань і умінь) [9].

Для формування мотивів освітньої діяльності використовують увесь арсенал методів навчання: словесні, наочні й практичні, репродуктивні й пошукові, індуктивні й дедуктивні та ін. Однак до представленого вище переліку варто додати специфічні методи позитивної мотивації – емоційні, вольові, пізнавальні і соціальні, які спрямовані на формування позитивних мотивів до навчання.

Сучасний освітній процес та використання технологій дистанційного навчання вимагає широкого використання інформаційно-комунікаційних технологій. Застосування ІКТ значно розширює можливості традиційних методів, зокрема сприяє формуванню стійкої мотивації до навчання задля розвитку своїх здібностей [2].

Відповідно до Положення про дистанційне навчання, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466, «під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» [7].

Використання дистанційного навчання повинно бути вмотивованим освітнім процесом, його побудовою, цілями та кінцевими результатами. Педагог займає місце наставника-консультанта, який мотивує і координує навчальну діяльність здобувачів освіти, стимулює їхнє позитивне ставлення до майбутньої професії, демонструє їм необхідність суб'єктного буття у всіх сферах – повсякденній як громадянина України, професійній як фахівця, навчальній як учня [6].

Формування мотивації навчальної діяльності здобувачів освіти на уроці зарубіжної літератури відбувається шляхом використання різноманітних форм, методів і прийомів інтерактивної роботи. Обов'язковим є використання мультимедійних технологій, індивідуальної, парної, групової форм організації навчальної праці, які створюють ситуацію успіху для кожного здобувача освіти.

Для організації дистанційного навчання із зарубіжної літератури доцільно використовувати Google Classroom – [вебсервіс](#), створений [Google](#) для [навчальних закладів](#) з метою спрощення створення, поширення і класифікації завдань безпаперовим шляхом. Він дає можливість у своєму вебпросторі ефективно поєднувати різноманітні вебресурси (Google сервіси, інтерактивні дошки, онлайн-пазли, [відеохостинги](#), соціальні мережі, онлайн-сервіси для створення інтерактивних вправ, інтелект-карт та інші інтернет-джерела, які сприяють засвоєнню програмового матеріалу [1].

Розглянемо окремі цифрові сервіси, які сприяють розвитку мотивації, пізнавального інтересу, творчості, самостійності здобувачів освіти на уроках зарубіжної літератури.

Ментальна карта (Mind Map) – асоціативна карта, діаграма зв'язків, метод візуального представлення ідей, думок, концепцій та будь-якої іншої інформації.

На практиці ментальна карта може виглядати по-різному, але в центрі завжди знаходиться ядро – основна ідея. Наприклад, при вивченні теми «Література Античності» здобувачі освіти систематизують знання щодо особливостей епохи, їх основних представників та визначають жанрові характеристики поем «Одіссея», «Іліада». Вивчаючи тему «Життя і творчість Данте Аліг'єрі», визначають особливості поеми «Божественна комедія».

Для характеристики особливостей творчості письменників у нагоді стане онлайн-сервіс LearningApps, який дозволяє створювати інтерактивні вправи, за допомогою яких здобувачі освіти можуть перевірити і закріпити свої знання в ігровій формі. Наприклад, при вивченні поеми Данте Аліг'єрі «Божественна комедія» здобувачі освіти виконують завдання «Вибір правильної відповіді». Ця вправа допомагає вказати шлях від гріховностей людства до спасіння і щастя, через засудження (Пекло) й спокусу (Чистилище) до блаженства (Рай).

Віртуальна дошка Jamboard використовується як майданчик для організації групової роботи через встановлення параметрів спільного доступу. Дошка дозволяє створювати нотатки та інструкції для виконання завдань. Наприклад, при вивченні теми «Французький символізм» здобувачі освіти знаходять інформацію щодо основних характеристик творчості Ш. Бодлера, П. Верлена, А. Рембо. Кожна група характеризує ознаки символізму у різних віршах поетів, історію їх написання, жанрові особливості.

Вивчаючи тему «Особливості роману Г. Флобера «Пані Боварі», здобувачі освіти використовують віртуальну дошку для характеристики роману, з'ясовують історію написання твору, його жанр, тему, ідею та визначають основну думку, що «людина повинна мати свій ідеал, прагнути до світлого і хорошого».

За допомогою віртуальної інтерактивної дошки Padlet викладач визначає тему, надає посилання на відео, презентацію, тести. Окрім того її можна використовувати для створення навчальних проєктів. Наприклад, запропонувати завдання «Створити лінію часу» за темою «Життєвий і творчий шлях Вільяма Шекспіра».

Для того, щоб здобувач освіти міг засвоїти матеріал як цілісну систему знань з певною структурою, необхідна спеціальна організація уроку. Структурувати навчальний матеріал можна у вигляді структурно-логічних схем, що дозволяють подати навчальний матеріал у зручній для засвоєння формі.

При вивченні творчості Е. Хемінгуей, Б. Брехта, Г. Белля здобувачі освіти створюють логічні схеми, які допомагають визначити історичні події, в яких брали участь письменники, та їхні хронологічні рамки [8].

Для розвитку логічного мислення, уваги, пам'яті, уяви та пізнавальних здібностей здобувачів освіти доцільно використовувати онлайн-пазли. Наприклад, при вивченні твору «Портрет Доріана Грея» здобувачі освіти визначають країну, яку представляє автор (Оскар Уайльд), головних героїв твору за ілюстраціями та їхні особливості характеру.

Мотивація навчальної діяльності здобувачів освіти на уроках зарубіжної літератури в умовах дистанційного навчання повинна бути орієнтована на активну роботу учнівської молоді та появу позитивних емоцій, за яких обсяг і міцність отриманих знань досягає максимального рівня. Збільшення кількості стимулів для прояву різних емоцій підвищує рівень мотивації до навчання.

АНАЛІЗУЄМО РОМАН Г.ФЛОБЕРА «ПАНІ БОВАРІ»

1821-1880

Рік написання 1856

Жанр – роман. Реалістичний, соціально-психологічний

Історія написання твору

Тема: зображення життя французької провінції

Ідея: протест проти егоїзму та черствості. Утвердження моральних і духовних цінностей

Основна думка: людина повинна мати свій ідеал, прагнути до світлого і хорошого. Людина повинна вірити в реальність життя, бачити його красу і принаду.

САМОСТІЙНО

Циклічність композиції:
I ч. _____
II ч. _____
III ч. _____
Конфлікт твору _____

Герой роману Флобера «Пані Боварі»:

У навчальній програмі із зарубіжної літератури вказано, що метою викладання дисципліни є «формування громадянина України, патріота своєї держави з планетарним мисленням; розвиток у процесі читацької діяльності ключових і предметних компетентностей учнів, здатних обрати для задоволення своїх інтелектуальних, духовних, естетичних та соціальних потреб якісний літературний твір, дати йому адекватну оцінку, виявити власну читацьку рефлексію; заохочення школярів до розширення кола читання, осягнення духовної та естетичної цінності літературних творів різних епох і країн, поглиблення культурно-пізнавальних інтересів учнів, усвідомлення ними ключової ролі художньої літератури в 3 сучасному світі, націєтворчої функції художнього перекладу, ролі вітчизняних майстрів перекладу в духовному поступі України; виховання в учнів поваги до культурних надбань українського та інших народів, формування творчої особистості громадянина України з високим рівнем загальної культури, гуманістичним світоглядом, активною життєвою позицією, національною свідомістю» [9]. Саме тому, зарубіжна література є засобом формування кращих цінностей молоді, яку зарахували до покоління, що втратило будь-який інтерес до книги та читання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богосвятська А. І. Використання ІКТ (інформаційно-комунікативних технологій) у процесі викладання світової літератури. *Зарубіжна література в школах України*. 2012. № 2. С. 2-9.
2. Дем'яненко О. О. Теорія і практика медіаосвіти. Світова література та медіа середовище. *Всесвітня література в школах України*. 2014. № 2. С. 12-14.
3. Кадемія М. Ю., Шахіна І. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі : навч. посібн. Вінниця : ТОВ «ПЛАНЕР». 2011. 220 с.
4. Коваленко О. Е., Корольова Н. В. Мотивація навчальної діяльності. Методика професійного навчання. URL : <http://forca.com.ua/knigi/navchannya/metodika-profesiinogo-navchannya.html> (дата звернення : 15.02.2023р.).
5. Тимчина Н., Тимчина В. Підсилення мотивації учасників освітнього процесу засобами інформаційно-комунікаційних технологій. URL : <http://roippo.org.ua/upload/documents/statti/100/14.pdf> (дата звернення : 20.02.2023р.).
6. Яценко Л. Д. Майстер-клас. Прийоми мотивації на уроках зарубіжної літератури. URL : <https://naurok.com.ua/priyomi-motivaci-na-urokah-zarubizhno-literaturi-110927.html> (дата звернення : 15.02.2023 р.).
7. Про затвердження Положення про дистанційне навчання : наказ МОН України від 25.04.2013 № 466. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> (дата звернення : 16.02.2023 р.).
8. E-school. Дистанційне навчання в школі. URL : <https://eschool.dn.ua/> (дата звернення : 07.12.2022р.).
9. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. *Зарубіжна література*. 10-11 класи. Рівень стандарту. 2022. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2022/08/15/navchalna.programa-2022.zarubizhna.literatura-10-11-standart.pdf> (дата звернення : 16.02.2023 р.)